

Utvärderingsrapport för huvudområdet Förintelse- och folkmordsstudier, avancerad nivå

15 november 2022

Inledning/bakgrund

I enlighet med Riktlinjer för Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar (UFV 2015–475) och Modell för utbildnings-utvärderingar vid historisk-filosofiska fakulteten 2018–2022 (HISTFILFAK 2017/23) utvärderades år 2022 utbildningen på avancerad nivå i Förintelse- och folkmordsstudier vid Uppsala universitet. Utbildningen i Förintelse- och folkmordsstudier ges av Hugo Valentin centrum som är enhet inom Historiska institutionen.

Utvärderingen utfördes av en bedömarpanel utsedd av Kvalitetsutskottet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Historisk-filosofiska fakulteten. Panelen bestod av:

- Georg Bengtsson, student på masternivå och studentrepresentant, Uppsala universitet;
- Karen Brounéus, docent och universitetslektor i freds- och konfliktforskning, Institutionen för freds- och konfliktforskning, Uppsala universitet;
- Johannes Heuman, docent och universitetslektor i historia, Högskolan för lärande och kommunikation i Jönköping;
- Klas-Göran Karlsson, professor i historia, Historiska institutionen, Lunds universitet.

Bedömarpanelen genomförde ett platsbesök vid Historiska institutionen och Hugo Valentin centrum 26–27 september 2022. Platsbesöket föregicks av ett förmöte mellan bedömarna och institutionens studierektorer via zoom. Före besöket fick panelen tillgång till en självvärdering med bilagor, inklusive kursplaner, litteraturlistor, studiestatistik och ett antal slumpvis utvalda uppsatser med mera. Under platsbesöket intervjuades studenter, lärare, utbildningsansvariga, studieadministration och institutionsledning.

Bedömarpanelen överlämnade sitt utlåtande till Historiska institutionen i oktober 2022.

De viktigaste slutsatserna av utvärderingen

Bedömarpanelen konstaterade att utbildningen i Förintelse- och folkmordsstudier håller mycket hög kvalitet och uppnår såväl högskoleförordningens allmänna mål som de specifika kurs- och programmålen. Kurserna inom Masterprogrammet i studier kring Förintelsen och folkmord ger både bredd och djup. Programmets ambitiösa utformning i kombination med begränsade resurser har dock inneburit ett betydande ekonomiskt underskott som måste åtgärdas. Det fortsatta utvecklingsarbetet bör dock inte enbart styras av ekonomin, utan hänsyn måste också tas till utbildningens fortsatta kvalitet.

Styrkor med utbildningen

- Vetenskapligt och pedagogiskt kompetenta och engagerade lärare
- Tydlig progression i kursstrukturen
- Stark forskningsanknytning
- Internationell forsknings- och studiemiljö

Identifierade svagheter och utvecklingsområden

- Integration mellan Hugo Valentin centrum och Historiska institutionen
- Projektanställda forskares pedagogiska fortbildning
- Samsyn vad gäller handledning och bedömning i ett internationellt ämne präglat av tvärvetenskap
- Relativ brist på nyare kurslitteratur
- Brist på systematiskt och genomgående genusperspektiv i kurserna
- Utveckling av undervisning om forskningsetik och folkmordens verkningar
- Utveckling av historiekulturella inslag i undervisningen
- Ekonomiskt underskott

Planerade åtgärder och utvecklingsinsatser

Ämnet Förintelse- och folkmordsstudier är ett självständigt forsknings- och undervisningsämne på Uppsala universitet med både historiska och samhällsvetenskapliga inslag såväl empiriskt som teoretiskt. Vi delar panelens uppfattning att det är viktigt att värna om de historiska och humanistiska inslagen i utbildningen, men det är även viktigt att bevara balansen, särskilt som Uppsala universitet betonar vikten av tvärvetenskaplig undervisning. I diskussioner om djupare integration mellan Historiska institutionen och Hugo Valentin Centrum är dessa aspekter centrala att ta i beaktande. Idag finns ett lärarutbyte på kurserna och vad gäller handledning, och lärarna från de två ämnena träffas tillsammans på gemensamma lärarmöten och ingår i samma lärarlag. Pedagogiska och didaktiska diskussioner sker gemensamt och vi deltar i gemensamma pedagogiska fortbildningar.

Projektanställda forskare vid HVC uppmuntras till, söker och genomgår pedagogisk fortbildning vid Uppsala universitet, men trycket på engelskspråkiga kurser är högt och väntetiden är ofta lång.

Vi delar uppfattningen att ett regelbundet handledarkollegium för att kalibrera handledning och bedömning av uppsatser är värdefullt, särskilt i ett tvärvetenskapligt präglat ämne där traditionerna kan vara olika. Idag möter programansvarig först studenterna i programmet och sedan alla handledare för att diskutera riktlinjerna för masteruppsatser i Förintelse- och folkmordsstudier minst en gång per termin. Dessutom möts alla examinerande lärare en gång innan och en gång efter ventilerings av uppsatserna för att säkerställa likvärdighet i bedömningen.

Den relativa bristen på nyare kurslitteratur och kvinnliga författare var något vi själva påpekade i vår självvärdering. Detta har föranlett att vi har gjort en analys av forskningsfältet under de senaste fyrtio åren. Den har visat att vissa ämnen har varit starkt manligt dominerade, särskilt de historiska delarna av Förintelse- och folkmordsstudier, medan könsfördelningen har varit jämnare inom andra. Det är i hög grad detta mönster som avspeglas i kurslitteraturen. Vi kommer att göra en revidering av litteraturen

inom samtliga kurser inom de närmaste terminerna för att dels integrera mer ny litteratur och dels införa en jämnare könsfördelning bland författarna.

Frågor om identitet, sociala kategorier och samhällsnormer, varav många är kopplade till genus är centrala inom Förintelse- och folkmordsstudier och återkommer ständigt under utbildningens gång. I revideringen av kurslitteraturen ingår en strävan att stärka dessa perspektiv ytterligare. Vi kommer också att se över seminariefrågorna i våra kurser för att säkerställa att frågor om genus har en tydlig plats i undervisningen.

Undervisning om etik i förhållande till studier kring Förintelsen och folkmord förekommer redan i programmets första kurs och återkommer sedan under hela programmet, inte minst i samband med masteruppsatsen, där ett helt seminarium ägnas åt forskningsetik. Dessutom ingår diskussioner om forskningsetik i metodkursen. Användningen av källmaterial kopplat till folkmord diskuteras även i bland annat kursen Att undervisa om Förintelsen och andra folkmord. Bedömningspanelens förslag om nyare forskning om etik i arkivforskning är mycket bra och kommer att integreras i metodkursen.

Vad gäller verkningshistoria så ingår undervisning om trauma och sekundär traumatisering i kursen om Våldets sociala och psykologiska dynamik och en hel kurs ägnas åt minneskultur. Den senare är inte obligatorisk, men läses av 90 procent av studenterna i programmet.

Behovet av utveckling av historiekulturella inslag nämndes av bedömarpanelen i samband med förslaget att lägga ner kursen Att undervisa om Förintelsen och folkmord. Vi delar panelens uppfattning att den kursen är värdefull, inte bara för studenter i Förintelse- och folkmordsstudier utan även för lärarstudenter och andra historiestudenter. Hösten 2023 kommer den därför att ges både digitalt och på campus.

Vad gäller det ekonomiska underskottet så har vi lyssnat på studenterna och bedömarpanelen och planerar inte längre att införa en 60-poängsuppsats på programmet. Istället pågår arbetet med att hitta andra sätt att spara pengar, samtidigt som vi vill bevara utbildningens höga kvalitet. Vi har arbetat fram en budget som håller sig inom ramen för 20 helårsstudenter. Panelen föreslår att fler studenter tas in, men den nuvarande ekonomiska situationen medför snarare att vi i dagsläget måste hålla nere antagningstalen för att spara på lärar- och lokalkostnader.